



5/2018

сентябрь-октябрь

Кард



КЪВЕ ВАЦРА САДРА АЯЛАР ПАТАЛІ АКЪАТЗАВАЙ ЖУРНАЛ



Къпинавай руш руш

Къпинавай руш
Хкаж жезва, сагъ —
Гъина ятІани
Хкаж жезва гъакІ
Къуркъушумдин дагъ.
Ракъини вичин
Ачухзава киф, —
Гъина ятІани
Экуьнин винел
Къвезва чІулав циф,
Шад я къе лежбер:
Бул жеда чаз фар, —
Гъина ятІани
Гарари чилел
Гъизва залан хар...
Ракъини, зи руш,
Чукурда а йиф, —
КичІе жемир ваз,
Игит гаруни
МуьтІуьгъарда циф, —
КичІе жемир ваз.
Къепини хада
Къуркъушумдин дагъ, —
КичІе жемир ваз,
ТуштІа бубадвай
Жува хабар яхъ, —
КичІе жемир ваз.



ШАИРДИННИ ГЫЖАЯТЧИДИН УРТАХ ЭСЕР



жедач. Абурукай бязи шиирар, баснияр ва маса чIалар алатай асирдин 40-50-йисара газетриз акъатнай, сегънейрилай кIелнай, са бязибур архивра амукънай.

И мукъвара чав Къияс Межидован хва Марат Межидова вичин бубадин архивда амай затIарикай са эсер – Хуьруьг Тагъириани Къияс Межидова санал кхъей «Цуькверин свас» тIвар алай эсер агакъарна. Адан жанр авторри «Межлис» гафуналди къалурнава. Аквар гьалда, ам сегънедал эцигун патал ва я са гъигътин ятIа шад межлисда къалурун патал кхъенвайди я. Адет яз, ихътин «пердеяр» лезгийрин къадим суваррикай сад тир Цуькверин сувар къейд ийидайла къалурдай. Мумкин я, авторри и эсер гьа сувар паталдини кхъин.

Гьар вуч ятIани, эдебиятдин зурба къве векилди кхъенвай, амма чапдиз акъат тавуна амай эсер гъиле гьат хъувун шад жедай кар яч. Ам чапдай акъуд хъувуни чи эдебият, са шакни алачиз, девлетлу хъийизва. Идалайни гъейри, классикрин къелемдикай хкатнавай эсерриз кугъне хъун хас жедач.

«Цуькверин свас» «Кард» журналда акъуд хъувуналди, чаз чи аялриз халкъдин адетар гъихътинбур тиртIа къалуриз, абурув къадирлудаказ эгечIунихъ, абур хуьнихъ эвер гуз кIанзава. Мектебра кIелзавай аялривай и эсер мектебдин сегънедал эцигайтIани жеда.

Малум тирвал, лезги эдебиятдин къве зурба векил – Дагъустандин халкъдин шаир Хуьруьг Тагъирни Дагъустандин халкъдин писатель Къияс Межидов кIеви дуствар тир. Абуру чпин дуствал чпин инсанвилин-стхавалин михъи-ачух рафталвилелди, гьакI санал эдебиятдин эсерар кхъиналдини къалурна. Месела, лезги кIелзавайбуруз ва тамашачийриз абуру санал кхъей «Ашукъ Саид» драма хъсандиз таниш я. Ам Лезги театрди гилани сегънедилай къалурзава.

Къве арифдардини санал кхъей эсерар гъикъван хъанатIа лугъуз





Хьуруыг Тагвир, Хьыгас Мезгедов Цуыкверин свас [Мезгис]

Сегънеда рушар ва гадаяр къве жерге хъана, акъвазна жада. И жергейрин тамашачийрихъ галай кыл гъаркыу, муыку — сегънедихъ галай кыл дар жада. Гадайри ва рушари гылера цуыквер аваз агъур гъавадал кыулер ийида, и кыулуыник кваз гадайри рушариз, рушарини гадайриз цуыквер гуда. Гъа икI кыулуыник кваз цуыкверин кIунчIар са шумудрахъ гадайри рушариз, рушарини гадайриз гуз гылерай гылериз къекъведа. Кыулдай гъава акъвазда. Гадаярни рушар са гъалкъадиз кIватI жада. Са руш гъалкъадин юкъвал атана «телефонар» гъавадал мани лугъуда.

Руш:

Цуыквер я, цуыквер, гъетер я гъетер,
Гатфарин дамах, гуззелар-рушар,
Шикилриз тIавус, еришдиз къветер,
Гатфарин дамах, гуззелар рушар!..

Виридан хор: («Телефонар» гъавадал)

Атана гатфар, экъечIна цуыквер,
Къацу атIлас хъиз, аквада чуыллер...
Цуыквер, цуыквер —
Вилин эквер!
Ша сад ийин
Чилин эквер —
Жегъил рикIер!

Агъур гъавадал, ахпа дири гъавадал кыулерда, цуыквер гылерай гылериз фида. Гъалкъадив кIватI жада ва мани лугъуда:

Руш:

Цуыкверин свас я гатфарин ярчан,
Виридаз вич хуш, виридаз масан...
КIани гада яхъ, руш, жуваз къелем
КIанидан рекъе чан хъурай къурбан.
Виридан хор:
Атана гатфар, экъечIна цуыквер,
Къацу атIлас хъиз аквада чуыллер...
Цуыквер, цуыквер —
Вилин эквер!
Ша сад ийин
Чилин эквер —
Жегъил рикIер!

Руш:

Гатфарихъ ава гъуналар-гъайбат,
Гуырчег я рангар — дуыньядин къамат,
Жегъилар куыне, къабул ая чи
Гатфарин дигай дагъларин савкъат!

Виридан хор:

Атана гатфар, экъечIна цуыквер,
Къацу атIлас хъиз аквада чуыллер...
Цуыквер, цуыквер —
Вилин эквер!
Ша сад ийин
Чилин эквер
Жегъил рикIер!

Мад кыулер ийида, мад цуыквер гылерай гылериз къекъведа.

Яргъай кфилдай «Хеб цIаракай» гъава ядай ван къведа. Рушар ва гадаяр кыулер ийиз-ийиз, къве жергеда акъвазна пелек гылер кута, вири са патахъ килигда. Еке тафт ягъиз, ягъив кыулуыник кваз Кваса — (къабачи) къведа. Нубат-нубат ада са рушан вилик акъвазна, мани лугъуда ва кыуыл ийида.



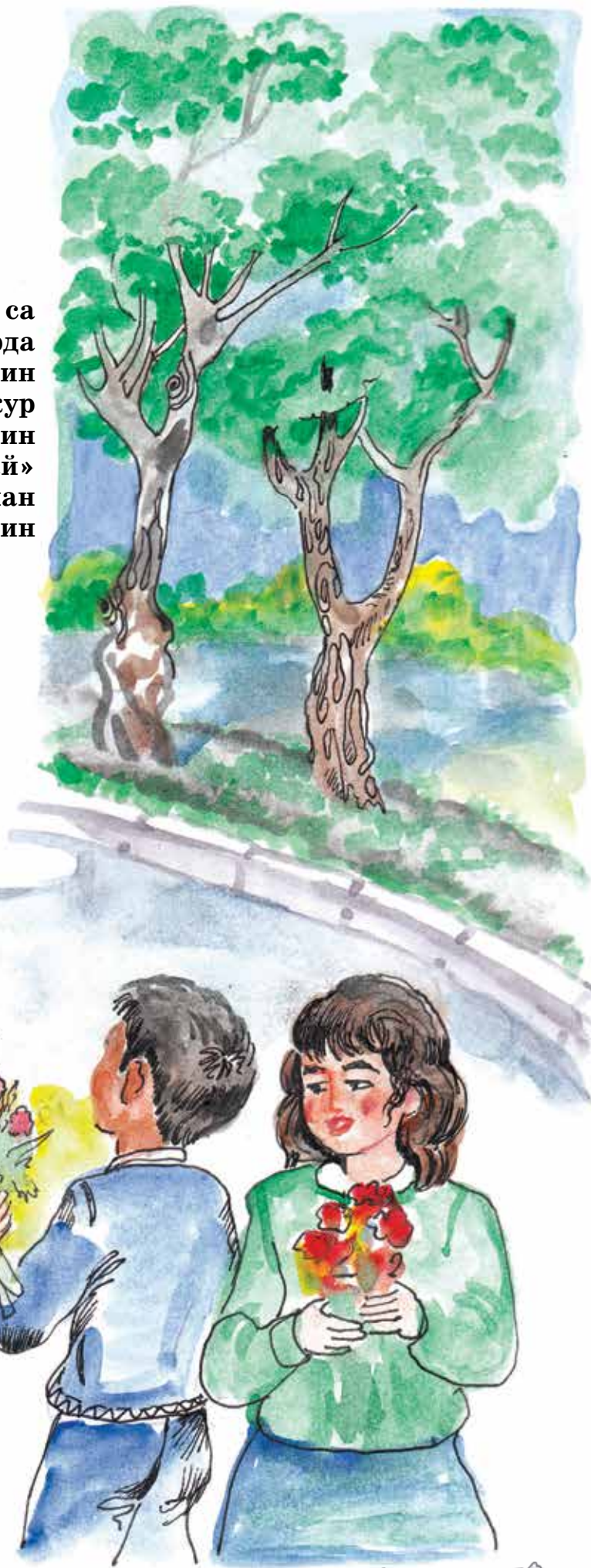
Кваса:
Нур ава, руш, ви пеле!
Я леле, я леле!..
Цуьк хьурай вун зи гъиле,
Я леле, я леле!..

Виридан хор:
Я леле, я леле,
Я леле, я леле...

Квасади тафт ягъиз-ягъиз са
русахъ галаз са кве сеферда
элкъвей къуьл ийида. Квасадин
вилер маса рушал алаз акур
къуьлуьник квай руша гъилерин
гъерекатрал «вун вай хьурай»
лагъана катда. Кваса маса рушан
мукъув къведа, адаз кланивилини
ишараяр ийида ва мани лугъуда.

Кваса:
Нур ава, руш, ви пеле!
Я леле, я леле!..
Цуьк хьурай вун зи гъиле..
Я леле, я леле!

Виридан хор:
Я леле, я леле,
Я леле, я леле...



И русахъ галаз са сеферда
элкъведа, амма вилер маса са
рушалжеда. Къуълзавай руштак Іан
хъана катда. Кваса маса рушан
мукъув къведа, амма ам катда. Гъа,
икІ вири рушар Квасадикай катда.
Кваса тек амукъда ва зурар гана
тафт хурув къуна перишан къуъл
ийида.

Рушари, гадайри Квасадал
хъуруьнарда, Квсади вичи вичин
яб къуна катна хъфида. Гадайри
ва рушари мад хъуруьнарда.
Яргъай кфилдин ван къведа.
Къуьлерзавайбур къве жергедиз
пай жеда – рехъ ахъайна килигда.
Къуьне цуьквер авай гъебейр аваз
къве руш къведа, абуру рекъин и
патаз ва а патаз цуьквер чукІурда.
Вири рекъиз килигда. Цуьквер
чукІурзавай са руша къиляй мани
лугъуда.



Руш:
Цуькверин тІул – цуькверин сув,
На цуькверин гам кутур чаз,
Цуьквер я чун жегъилар ви,
Килиг садра ви цуьк свасаз!

Гадайрин хор:
Цуькверин свас рекъе ава!..

Рушарин хор:
КІани гада рикІе ава!..

Гадаяр:
Рекъел вилер ала, билбил!

Рушар:
Агакъзава кув къизилгуьл...
Агакъзава, агакъзава,
Куь къизилгуьл – куь билбил...

Руш:
Ша гафтарин ширин мугъман,
Гъич ягъалмиш жемир гъа вун!
Хун тавурай цуьквед фенжан,
Гъич бейхабар къвемир гъа вун!..



Гадайрин хор:
Цуькверин свас рекъе ава!..

Рушарин хор:
КІани гада рикІе ава!..

Гадаяр:
Рекъел вилер ала, билбил.

Рушарин хор:
Агакъзава куь къизил гуьл...
Агакъзава, акъакъзава,
Куь къизилгуьл – куь билбил...

Къуьлер ийиз-ийиз гадаяр,
рушар рекъиз килигда. Инай
къилин къумбуцар ягъиз-ягъиз
Кваса къведа, ада вичин спелриз
верер гуз-гуз ишарайралди рехъ
къалурда. Вири рекъиз килигда.
Кваса рекъихъди фена хкведа
ва «кавхвадал» къуьл ийида.
Агъур гъава яда. Агъур-агъур
къуьлерик кваз, мани лугъуз-
лугъуз цуькверикай, перем, фите ва
къилелни цуькверин таж алукина,
гъиле са кІунчІ цІай квай хътин
яру цуьквер аваз «цуькверин свас»
къведа. Свас гадайрин гьалкъада
садан вилик къуьл ийиз мани лугъуз
акъвазда. Кваса гъамиша спелрал
гъил алаз, гагъ санихъай, гагъ
масанихъай къуьл ийиз свасан вилик
экъечІда, амма ада саймишдач.

Цуькверин свас:
Зи, гъилевай яру цуьквер
Ирид дагъдай атІабур я,
И цуькверин фенжанар, яр,
Муьгъуьбатдив ацІайбур я!
Ма, ваз! Гудач! Ма, ваз гудач!

2 сефер:
РикІ я, рикІ я иеси зи,
Агъ, рикІиз вун акунач хъи...

Зи гъилевай цуьквер дигай
Акурбур я цІерид гатфар,
ЦІерид йисуз гуьзлемишна
За рикІ алай цуьквед сувар...

Ма, ваз! Гудач! Ма, ваз! Гудач!..
Агъ, гада вун рикІи къунач...
РикІ я, рикІ я иеси зи,
Агъ, рикІиз вун акунач хъи...

Буй тІарамди кІанда, гада,
Асландин рикІ аваз хъайтІа.
Булахдив гвай чинардин тар
Къурада хъи, рикІ тахъайтІа...

Ма, ваз! Гудач! Ма, ваз! Гудач!..
Агъ, гада, вун рикІи къунач...
РикІ я, рикІ я иеси зи,
РикІиз вун зи акунач хъи...

Са сеферда гадайрин жергеда
къекъвез-къекъвез къуьл ийида
яргъай кІилдин ван къведа, садни
бегенмиш тахъана, къуьлиз-къуьлиз
цуькверин свас катна атайвал
хъфида. Гадаяр перт ва дарих жеда,
дири къуьлер ийида, рушарини
аламатар авуна гадайрик акахъна
къуьлер ийида. Квасади вичи-вич
кІвачер хайида хъиз чилел гьалчда
ахпа ам къилин пацар ийиз, ийиз
свасан гуьгъуьниз фида. Цуькверин
сваса гъиликай къуна, гъиле ланш
авай, лит галай чубан гада галаз
хкведа. Гадайри адал рахшандин
хъуьруьнарийида, рушари аламатар
ийида. Цуькверин сваса чубандин
гъиликай къуна къуьл ийида. Кваса
мягътел яз абурун геле къекъведа.

Цуькверин свас:
Вун зи чан жигер я.

Рушарин хор:
Аман гада! Чан гада!

Кваса:
Я леле! Я леле!

Цуькверин свас:
Им зи шад мехъер я.

Рушар:
Аман гада, чан гада!..



Кваса:
Я леле! Я леле!

Цуькверин свас:
Ибур за вун патал.

Рушар:
Аман гада! Чан гада!

Кваса:
Я леле! Я леле!

Цуькверин свас:
КІватІнавай цуьквер я...

Рушар:
Аман гада! Чан гада!..

Кваса:
Я леле! Я леле...

Цуькверин сваса вичин гъиле авай
цуькверинкІунччубандингъиле вугуда.
Гадайри рахшандин хъуьруьнарда.
Квасадай гъарай акъатда.

Кваса:
Аман кая! Аман кая!
За вучда! Эллер!..

Кваса ярх жеда, вирида туьнт
кьюьлерда, чубанди вичин лит
геляна Квасадин винел гадарда,
гур «лезгиндакал» кьюьл ийида,
цуькверин свас ва чубан виридаз
хуш хъайи гъерекатар, кьюьлер
башламишда. Цуькверин свасни
чубан кІвенкІве аваз рушар, гадаяр
хъфида.

Виридан хор: (демедемдал лугъуда)
Цуькверин свас
Цуькверин свас
КІани гада
Гъатна ваз хас...

Кваса лит кьилеллаз хъфида.

Эхир.



Литче

Акбул-балугъ

— Мурад, каникулар ваз куьче—бацан хьухь лагъана ганвани, яргъи югъди вун гъинавай?

— Вини мягъледавай Мислимат бадедин хтул Нурахъ галаз балугъар къаз вацIал фенвай.

— Нура Махачкъалада кIелзавайди туширни, ам хтанвани?

— Эхъ, диде. Амма тарсар кIелзавач лугъуз ам къвед лагъай йисуз вад лагъай классда тунва. Акбул-балугъ хьурай лугъуз ам хуьруьз хтанва.

— Хуьре ам акбул-балугъ гьикI жеда?

— А кар бегъем зазни чидач. Амма шаз ви рикIел аламатIа, адан чIехи стха Гъажини ЕГЭ-яр вахкуз хуьруьз хтанай. Акбул-балугъдин аттестатни къачуна хъфей Гъажидикай гила студент хъанвалда.

— Шегъерда акбул-балугъ вучиз хъаначтIа абурун?

— Заз чиз, диде, а шегъердин магазинрай къачузвай геликъай балугърик са менфятни квач. Абуру къил пчIи ийизва. Хуьрун михъи вацIай къур кIизрийри акбул-балугъ ийизва.

— Ам ваз ни лагъана?

— Лагъай кас авач. Амма фагъум-фикир авурла гъакI акъатзава. Хуьруьз хтанмазди абурун 1-2-рикай 4-5-дар жезва.

— ГьикI хъана къур кIизрийри?

— Пуд кIизри къуна, пуд хъсанвал ийидай мумкинвал хъана: сад лагъайди — кIеве гъатна хуьруьз хтанвай дустуниз куьмек; къвед лагъайди — Мислимат халадиз гъуьрмет, пуд лагъайдини — хуьруьн адлувал хкаж хъун.



— Яда, ваз и къатIунар ни чирна?

— КIизрийри, диде, кIизрийри. Вири гъейбатар чи вацIа авай кIизрийринбур я. Гъавиляй зи дневникда авайбур 4-5 дар я.

— Мурад, на зи къил михъиз элкъуьрна. А акбул-балугъ аттестатар тек чи мектеб куьтягъайбуруз гузвани, муькуь хуьрера, районра кIелайбуруз гузвачни?

— Чан диде, гила вуна и суалдалди зи къилни михъиз элкъуьрзава. Ви суалдиз жаваб гуз зун къе гъазур туш. Гишинни хъанва заз, галатни хъанва зун. Тарихдин тарсар гузвай Мажид малим такунмаз завай ваз жаваб гуз жедач.

— Гъам, хва, дуьз меслят я, Мажид малимдиз вири суалриз жавабар чида. Чи вацIавай кIизрийрикай зиянавач, амма тарсар кIелтавуртIа, кIизрийрихъ юкъ вегъеналди кар туькIуьдач.



Мурад Саид Бадедин шуклунт

(MAX)

(эвел 3-4 нумрайра ганва)

Рекъяй фена кърехдин,
Агакъна вацлув.
ЭлячІна ам муькъвелей,
Акатай хъиз лув.
Ингъе адаз аквазва
Дагъларин ценер,
Багъ-бустанар, яйлахар,
Бахчаяр иер.

Ам дагъдин тик жигъирдай
Яйлахдиз катна.
Легъзе фенач, дустарин
Къужахда гъатна:
Мизмизринни цІицІерин,
ЧІижерин иер,
Билбилринни миргерин,
Цегъерин иер.



Халича хъиз аквазва
Векъерни цуьквер.
Абру гуьрчег ийизва
Дагъларин ценер.
Аби цава булутри
Ийизва сирнав.
Гузва чпин кIуфариз
Лекъери къилав...

Салам гана виридаз,
Ацукъна шуркIунтI.
Са хейлин гагъ сериндик
Кумукъна шуркIунтI.
Ахпа фена дадмишиз
Яйлахдин векъер,
Къайи яд хъваз лекъверай,
Кхуриз тIветIер.

Фикирзава: «И гъайбат
ГъикI кIан жедач ваз?
Ина физва цавариз
Зи рикIин аваз.
Багъишнавай цавари
Диде чил я им,
Адан дадлу бегъерри
Чанда твазва чим.

Яр-емишар саларин —
Уъзуррин дарман...
Ични машмаш, тут, чуьхвер
Низ кIан жедач къван?
Гуьрчегзава маканар
Къилери къуьлуьн,
Дагъдин ценер — къавари,
«Сунайри» вершин.



Са легъзе хъиз фена югъ
Дустарин юкъва,
Мес вегъезва рагъданди
Цуькверин мукъвал.
Ахла вацра, гъетери
Къужахна цавар,
Галат хъанвай ничхирри
Ийизва ахвар.

ШуркIунтIдини бажгъандив
Вуганва жасад.
Ам хиялрай дуйньяда
Къекъвезва азад.
Йиф юкъварал атайла,
Рахана цавар.
КичIе хъайи рехидан
АтIана ахвар.

Сих цифериз гъахъзавай
Дерейри дерин,
Чиликай чIал кхъизва,
Диде хъиз, ширин.

Зани адан тарифда
Манида жуван.
Яшамишрай датIана
Зи женнет – макан!»

Къуд-пад гъатна цифеда,
Пурарава гар,
Мес-къуьж кIватIна, хъфидай
Алукъна вахтар.
Пурх ягъиз, тум юзурна,
Рекъе гъатна ам.
Рехидакай кIвахъзама
Цаварин «гъамам».

Къал кткизва гъавадик,
ЧIукIуриз цифер,
ЭкIя ийиз йикъарал
ШейтIандин йифер.
Далудихъай дагълари
Хкажна тIурфан,
Цайлапандин гъатна цIай
Дуйньяда масан.



Катна шуркІунтІ синерай,
Лекъверай къайи,
Ингъе адаз уьгъуьди
Гузва лап тади.
Хкведайла, шиш къванер
Акатиз кІвачІик,
КІам-шам амай машинди
ГалчІуриз кІаник.

РакІиз багъа хуьруьв ам
Агакъна — куьмек.
Ингъе кІвални, бадеди
Хразвай чуьвек.
ШуркІунтІдини кІвачерив
Гатана ракІар,
РикІин къеняй гъарайдин
Акъудна гафар:

«Зун хтанва, рак ачух,
Зи ширин баде.
Мух, газар це — хъанва заз
Лап гишин, баде.
Вун чхрадив ксумир,
ШуркІунтІ хтанва.
Заз туьмер це: зун чуьлдай
Юргъун хтанва.

Зун марфари, къукърумди
Авунва гъелек,
Заз санайни жагъизвач
Зун хуьдай дестек.
Язух ша зи: яд кІвахъиз,
Зурзаз ава зун.
Зи дердерин, масанди,
Язва дава вун».

Лампа къуна гъаятда
Къекъвезва баде,
Къил квахъиз, са чкадал
Элкъвезва баде.
КІвачин къапар — куьгънебур,
Къежизва кІвачІер,
Ада, рикІ физ, шуркІунтІдиз
Ийизва эвер:

«Зи бицІиди, ширинди,
Вун фенвай гъиниз?!
Вун такваз, чан, бадедин



Гуж гузвай рикІиз.
Хер-кѡацІ хѡана тІазвани
Ви назик кІвачер?
Ифенвани, мекъ фена,
Манидин сесер?

Ваз тІазватІа, дерт я заз,
Алат тийидай,
ВучайтІани дувулрай
Акѡат тийидай».
Ачухунни бадеди
РакІарин хилер.
Адаз вичин шуркІунтІдин
Акуна хирер.

Сагѡибдин руьгъ дабандиз
Аватна бирдан,
Гардан кѡуна тевледиз
Тухвана гѡайван.
Самарикай кѡуранвай
ТуькІуьрна бажгѡан,
Башламишна бадеди
Гуз адаз рикІ-чан.

Ахпа фена цІун кІвализ,
Эцигиз чайдан,
ЖикІийрин чай гун патал
ШуркІунтІдиз масан.
Мерейрин яд, вирт ширин
Хкана рикІел,
Гѡатун патал гѡекѡеда
Рехидан чин, пел.

ХапІа-шапІа гѡазурна,
Дадуниз ширин,
Кѡелни газар вегѡена
Чантадиз вичин.
ГѡакІни лимон, цІирицІар
Авуна гѡилик,
Акѡатна ам таниш тир
Тевледин вилик.

(КѡатІ ама)

*Урус чалай. Таржума авурди
З. Кѡафланов я.*



За кун рикје жуьзва

Эльмира
Савзисанова

Алквадрин хуър дуьзендал ала. Гуьнедаини къузадай ам дагълари кьунва. Хуър къузадикай ЧирагъвацІу атІузва. ВацІу, лагъайтІа, вичин рехъ дагъардин дериндай тухузва. Адан къерехдал хуьруьн школа ала. Школадин вилик, вацІал муьгъ ала. Муаллими школада авай аялриз муькъвел фин къадагъа авунва. Дагъар дап дерин я, муьгъни са акъван аваранди туш.

Школадин гъаятдай лацу кветІ аквада. КъветІе сикІрен магъара хътин тІеквен ава. Адазни вирида сикІрен туькІвен лугъуда. ГъвечІи аялри а тІеквендикай гъар са жуьре кичІ акатдай гыкаяяр туькІуьриз чпи чпиз ахъайда. Дуьз лагъайтІа, а тІеквендай жемятди

лацу къванер акъудиз, школадин къвалав гвай фура киреж кузвайди тир. Муькъвелей элячІна, кветІев муькув хъун, чи, пад классдавай аялрин, рикІин мурад тир. Амма муалимдин къадагъа чиз, чаз мекъуьн муькув жез кичІе тир.

Къуьд алатна, гатфар алуькна. Цава авай ракъини чими ийиз башламишна. Хуьре живер цІранвай, рекъерни кьуранвай. Са юкъуз Исмаил муалимди чаз лагъана «Пака аялар, чун экскурсиядиз Зилид вирел фида». Чи шадвили кьадар авачир.

Имсадлагъайсеферячун муькъуьн а патаз екъечІай. Са жергеда кьвекъвед, гъилерни кьуна, чун гъатна муаллимдин гелеваз рекъе. Рекъин



къерехра инал-анал кул-кусар
къарагънавай. Са бязи аялри абурун
кІаник цуру пешер кватІа, вил
язавай. РикІ шадвилив ацІанвай.
Шадвал къвердавай мадни артух
жезвай.

Вирив агакбайла чи вилер еке,
элкъвей хьтин, цІалцІар гузвай
цин гуьзгуьди къаршиламишна.
Чун, гьейран хъана, адаз килигиз
акъвазна. Ракъини адан винел вичин
нурарин гъяркъуь рехъ авунвай. Эгер
зилийрихъай къурху авачиртІа, чун
вири гъахъдай циз, рехъ чІур тавуна.
Са вахтунда чун хак янавай хъиз
алай чкадал акъвазна амукъна.

Ахпа муаллимди чун вирин мукъув
тухвана ва аниз яд къвезвай патаз
теклифна. Эгер хуьруьн патай вирин
къерех ачухди тиртІа, яд къвезвай
пад къурай нацІарини, кул-кусрини,
жегьил, винел къвезвай тазари
къунвай. Абурун кІаник инал-анал
живедин гелерни амай. Дикъетдивди
абурунарайриз килигайтІа, тІуруниз
ухшар суфатдин къацу пешерни ва
лацу, экуь мулд-цуькверин рангунин,

хуш гуьзел цуькверни аквада.
Абурун назиквили, гуьрчегвили
рикІик шагъвар кутазва. Абурулай
вилер алудиз гьич кІанзавач.
Муаллимди абур гъуьруь-гъуьрер
я лагъана, чаз чирвал гана. Яраб
тІебиатди ибурулай гуьрчег шейъ
яратмишнаватІа?

И хиялрикай зун аялрин ванери
хкудзава. Садбуру цуьквер сивиз
тухузва, муькуьбуру абурукай
кунчІар къаз, атІузва. Амма заз
абур атІудай къимиш къвезвач. Заз
а цуьквер жуван рикІе туна хуьз
кІанзава. Гъавиляй зун цуьквериз,
вил эляй тийиз, килигзава.

Муаллимди чаз гьинайтІуз яд
вириз къвезватІа къалурзава. Чун
акъвазнавай чкадилай кІамуз
хкаж хъайитІа, гъана МукуцІрин
булах ава. Адан ядни, лагъайтІа,
гьил кутурла муркІади къадай
хьтин къайиди я. Амма и сеферда
муаллимди чун булахдал тухванач.
И сад лагъай экскурсия рикІел
хтайла, зи рикІиз садлагъана чим
яда ва рикІел акур гъуьруь-гъуьрер
хкведа.





Серин гатфарин чимиди хъанвай
йикъакай кифет къачуз куьсруьдал
ацукънавай Рагъман дах ахварин
хиялдиз физ, уях хъжезвай. Адан
архайинвал чIурдай тIветIни
куьчеда авачир.

Садлагъана патавай къазра къа-а
авуна, ам неинки ахварин хиялдай
акъатна, гъатда куьсруьдал туп хъиз
къудгана.

— Кис, эхир пуч хъайиди! —
къазран далудиз вичин къезил
гъуд чуькъвена, варциз тади авуна
Секинат бажиди.

Къазра, къасухдай хъиз, галамаз-
галамаз са шумудра къа-къа авуна.

Секинат бажидик мадни тади
акатна. Ада хъуьчIуьк квай къаз
кIаник гъавадин кIвализ ахъайна ва
вич Рагъман дахдин патав хтана.

— Ам вуч тир ви хъуьчIуьк квайди?
— вилер акъалнаваз, патав агатай
къари гъиссна Рагъман дахди.

— Ам — къаз. Ваз эхир пуч хъайида
хуьрелай шудайвал гъарай ван
хъаначирни?

— Чарадан къазра гъарайда ман...

— ГъикI чарадан къазра?

— ГъакI чарадан. Ви тегъвез чизва
ам ви къаз туширди.

— Бес зи къаз гъиниз шана?

— Гъиниз шана? — къаридин чIалар
ахъайна Рагъман дахди. — Ништа
гъиниз шанатIа. ТIуьна жакъалри.
Жакъвана гишин кицIери. Абур
чи мулкара мал-къарадилай бул
хъанва...

— Вучар? Къазар? — мягъетл хъана
вилер экъисна Секинат бажиди.

— Акъудна кIвалаяй, ахъай хъия
чарадан къаз.

— Ам гила зикъаз я. Гъил-гъилеваз
какаяр кутуна, ацукъарда за ам.

— Шарагар галаз чарадан кIвализ
хъшуда ам.

— Секинат бажи варциз гъахъ
хъувуна. Рагъман дахди гатфарин
чими йикъакай кифетар къачун
давамарна.

Йикъар къвез алатна. Къазран
кIаник квай какайрай шарагар
акъатна. Абур вичин кIвалерин
сергъятдилай къециз акъуд тийиз
алахъзавай Секинат бажидин
амалар эхзавай Рагъман дахди
шарагар галай къазралай къаридин
вил алатдай чIавал вил эцигнавай.

Фитедин пIипI хурудилай гъуз
куьрсарна, къари варцяй экъечIна
вичин дердидиз фенмаз, Рагъман
дахди шарагар галай къаз салай —
гъаятдиз, анайни куьчедиз акъудна.

— Алад, гъайванар, — рахана ам,
патав са кас гвай тегъерда. — Къазар
вацIарани вирера жедай затIар я.
Няни хъайила, гъиниз хъшун лазим
ятIа, къегъалар хъиз, гъаниз ахлад.

Къазарини гъа лагъайвал авуна.

Рагъман дахдиз амуькайди йикъа
вадра-цIудра Секинат бажидиз
тикранун хъана:

— За лагъанайни ваз: къаз
чараданди я. Ахъая ам. Ахпа
шарагарни галаз хъшудайди я...



АФНИ - ФНИКИ

Мах



Са гьихьтин ятлани бустанрин вилаятда, салан мейвар пачагьлугьда яргьи женжел кьенцел са гьвечли твар кьван афни пайда хьана. Гзаф набататар авай сала ам атун сифтедай садани кьатланач. Экуьнахъ фад, йиф кумаз, кьезил гару кьенцлин пешер юзурайла, вичин хьуькьвел аватай кьайи чигедин стлалди кхурай афнидин твар юзана, вич са хьукьвай квехъ ятла галуькайди гьиссна. Сифте ахьагьай вилер адан вичин кьилел таж хьиз экляй хьанвай яцлу дамардин мичли кьацу пешина акьуна. Гьа и арада

хкаж хьайи ракьини вичин нурар гьарнихъ чукIурна, экуьнин хура гьатай афнидин тварци вилер акьализ ахьайна.

- Вун ахварай аватнани, хва? Ваз экуьнин хийирар!

ИкI лагьайди диде—кьен тир. Гьа ихьтин салам ада вичин бедендикай хкатнавай вири афнидин тIурариз ганай.

Вичел милайимдиз алгьанвай диде ва кьваларив гвай стхаяр акур гьвечли афниди хвешивилий кьваз тахьана «Гьурра»..! — лагьана гьарайна. Шад ванцел кIватI хьайи вирида адавай: «Ви тIвар вуж я?»

- лугъуз жузуна. Бегъем чІалал татанвай бицІи афниди «Зи тІвар ФникІ я» - лагъана жаваб гана.

«Афни – ФникІ, гъа-гъа-гъа!» – хъуърена вири гъа са шумуд сеферда адав вичин тІвар тикрариз туна. Гъа йикъалай башламишна адаз маса тІвар хълагънач. БицІи афни кІусни бейкеф тушир, вичин тІвар адаз бегенмиш хъанвай.

ГъвечІи ФникІан диде адахъ вижеваз гелкъвезвай, гъавиляй ам сятералди ваъ, лап декъикъайралди зурба ва дирибаш жезвай. Ада вичи а кардиз са акъван фикир гузвачир ва гунни ийидачир жеди, амма...

Са экуънахъ ахварай аватай ФникІаз вичин кукІушдаллай хъипи цуькведин къепец аламачиз акуна. Амайбурун къепецрин арадай мичІи туракъ рангунал ва пешерин тІарамвилелди хкатна аквадай къепец. ФникІакъъалабулух кткана: «Зи къепец? Зи къепецдал вири пехил тирди заз чизвай!» - гъарайна ФникІа.

- Ана гъикІ хъана, хва? – сивел мили хъвер алаз жузуна дидеди.

- Диде, зи къепец амач!..

Дидеди мад хъверна ва, ФникІан къилелай гъил алтадна, лагъана:

- А къепец ваз мад герек амач, зи азизди... Вун къепецар алукІдай яшдай акъатна, гила вун. зи хва, чІехи хъанва.

- Бес къепец гъиниз фена?

- Низ чир хъуй? Мумкин я, ам йифиз атай гару тухвана жеди.

Гъа йикъалай къулухъ ФникІ уьмуърдин куьлуь-шуьлуь, уькІуь-цуру къатІуз вердиш хъана. Вахтар физвай ва ФникІни къвердавай чІехи жезвай.

Ара фена, са вакъиа мад хъана. Са экуънахъ ракъинин нурари пешериллай чигедин стІалар хъвазвайла, ФникІ квай къенцІин патав лацу булутдиз ухшар авай булушка алай са цІуд йис хъанвай хътин руш атана. Адахъ вичин гъвечІи стхани галай.

- Килиг, на чІехи тахъанвай, гъвечІизмай афнияр атІуз тахъуй гъа, - лагъана руша, - дидеди къадагъа авунва.

- За гъвечІибурук хкуързавач, - жаваб гана стхади.

- КъецІел къюл илисмир, мукъаятдиз къекъуьгъ, - несигъатдалди давамарна ваха. – Къуьл илисай къенцІин афнияр туькъуьл жедалда.

- За илисзавач, - лагъана стхади.

Гъа и декъикъадилай а рушан назик, рикІиз хуш сес ФникІан рикІе гъатна. А сесинин хиялди тухвай ФникІа садлагъана вичихъ хъуьтуьл, назик гъил галуькъайди гъиссна. Винелди вил вегъей ФникІаз вичиз хъуьрезвай чІулав вилер акуна. Теспача хъайи ФникІ вич-вичелай физ са тІимил амай.

- И афни гъвечІизма, атІуз гъелелиг фад я, - мурмурна руша ва афнидал къацу пеш хъивегъна.

Аялар хъфейла, ФникІ вичин къацу чардахдик, рушан сес, адан гъилерин назиквал рикІел хкиз, геждалди хиялри тухвана. Адаз вичин гъиссер вири дидедиз ахъайиз кІанзавай, амма жуьрэт бес тахъай ФникІа дидедиз маса суал гана.

- Диде, абурун афнияр куьз я?

- Чун – афнияр, зи хва, виридан рикІ алай няметрикай я, - лагъана дидеди. - Чун алачир суфрадал мешреб жедач, чун инсанриз хейлин хийирлуни я.

Са шумуд югъ къвез алатна. Вичиз хуш хъайи руш атунихъ тамарзлу хъанвай ФникІа дидедивай жузуна:

- Диде, абур мад мус къведа? Абуру чун вири санал куьз кІватІ хъийизвач?

- Куьз лагъайтІа, дидедин, чяхъ гъардахъ вичин дигмиш жедай вахт ава, гъардаз вичин къисмет ава, садбур салатриз фида, муькуьбур хъуьтІуьз нез цик кутада.

- Зи нубат мус къведа? – мад жузуна ФникІа.



- Тади къачумир, хва, - лагъана дидеди, - са гъафтени фидач, вакай халис афни жада. Бес за вал члугур къван зегъметар гъавая финни? Гъардан мурад-метлеб вич инсанриз бакара атун я. Гъавурда акъазвани, хва?

ФникІ дидедин гафарихъ инанмиш тир. Адан цІийиз таниш хъанвай вахни стха гъар юкъуз, бязи йикъара къве сеферни салаз къвез афнияр атІуз хъфизвай. Абур гъар атун ФникІаз сувар тир, ФникІ бахтлу тир.

Са сеферда ФникІ къуншийри ийизвай суьгъбетдин шагъид хъана.

- ФникІакай чІал жадай хътин афни жезва.

- Вун гъахъ я, бедназар тахъуй. Гъайиф, са юкъуз вири хъиз ишикІдиз аватда...

- Чи виридан къисмет я ман...

- Гъар гъикІ ятІани чи хула ФникІалай гуьрчег афни авач.

И жуьредин эхтилатар мукъвал-мукъвал жез акур ФникІа дидедивай: «Диде, абур закай рахазвани?» - хабар къуна.

- Эхъ, зи масан, - лагъана дидеди. — Ви гуьрчегвили къуншийрин къарай квадарнава.

- Зун амайбурулай квел къетІен я?

- Ви буй-бухахдихъ къведай афни мад авач, зи играмиди. Вун къенцІел къурадай афнийрикай туш, - жаваб гана диде-къенцІи.

Гъа икІ, юкъуз ракъинин нурар, йифиз вацран эквер къабулиз ФникІ югъ-къандавай чІехи ва гумрагъ жезвай.

Адан рикІик хвеш кІватІ жезвай. Вири умудни булутдин булушка алай руш тир. Гъар сеферда а руш вичиз мукъва жерла, ФникІ пешерин юкъвай вич къалуриз алахъдай. Рушан гъил вичелди атайла ФникІан рикІи гъелекдиз кІвалахиз башламишдай. Амма гъар сеферда руш ФникІаз милиз хъверна элячІна фидай. «АтІун амукъуй, гъич гъилни

къянач», - бейкеф хъайи ФникІ пашман хиялри тухудай ва ам умуд атІун тийиз руш мад атунал вилер алаз акъваздай.

Гъа икІ хейлин йикъар алатна. ФникІан рикІикай диде-къенцІиз хабар тир. Вучин-гъикІин лугъуз ам йиф-югъ фикирлу хъанвай. ФникІалай гуьгъуьниз тІур гайи афниярни фадлай кІватІ хъувунвай, амма ФникІ... Дидедиз са тайин жаваб жагъизвачир. Вахт яргъал фидай къван дидедин теспачавални артух жезвай. Гагъ-гагъ ада «шукур хъуй вичиз, къе атІаначтІа пакани гала чахъ», - лугъуз, вичи-вич секинардай.

Гъа икІ шаклувилери гъелекиз, умудди хуьз хейлин вахт фена. ФникІ мадни чІехи хъана. Йикъарикай са юкъуз диде къенцІи вегъей вил ФникІан къвалал пайда хъайи шуькІуь гъал хътин хъипи дамарда акъуна. И кар къенцІиз гъични хуш хъанач. Къуншийриз такурай лагъана дидеди ФникІан къвал пешиналди кІевна. Амма им гъаваян кар тир. Пешер цава твазвай гарар ва сивин пад квачир рахунал рикІ алай къуни-къунши себеб яз и кар вири салаз чкІана.

И виридалай гуьрчег афни къвалаз хъипи цІаяр ядалди къенцІик кумукъда лагъана садрани фикир тавур къуншийр гила мадни мягътел хъанвай.

- Гъа-гъа-гъа! Имни ваз гуьрчегди! Садазни бакара атанач!

- Лал хъухъ, патахъ-члахъ! Вакай масадак тегъне кутадай къван афни хъанвач, я ви къенцІелни тарифдин афни садрани хъайиди туш, жуван чка чирна рахух!

- Аквадай гъаларай, ФникІан гуьрчегвал валарайтІуз физвай хътинди я...

- Эй, вавай хъсандайни писдай къил акъудиз алакъдачтІа кис, ви ахмакъ келимаяр къене хуьх.

- ФникІ гилади къенцІик





кумукъуниз чаз тийижир са себеб ава
жеди, чалай инсанриз хъсан чида.

- Вучтин себеб хъурай? Вунани
лугъуда гъа!

- Белки нефинж-затІ ятІа?

- Вуч нефинж, нефинжди акІ
гумрагъ жедани?

- Киса, ФникІазни адан дидедиз
ван жеда.

- Лап ван хъурай. Чпелай артухбур
сала авач лугъуз къама ялар туна
къекъвей абуроз гъамни тІимил я.

- Лагълагъармир, адан дидеди
садрани дамах къачурди туш. Ваз
ахътин хва хъанайтІа, вун къуна
акъвазариз жедачир.

- ГъикІ лагъайтІани, дигмиш
хъанвай афни къенцІел аламай
дидедин дерт тІимил жеч.

- Гъелбетда, гъардаз вичин велед
динж хъун мурад тушни?

- Ахътин афни аламукич, ана вуч
аватІани са чаз тийижир кар ава.

- Вучтин кар хъурай?

- Ам чун хътин афнидин
мефтІеривай къил акъудиз жедай
кар туш, аквада квез...

Гъикъван куш-кушдал рахаз
алахънатІани, и эхтилатрин са пай
къванни ФникІанни адан дидедин
япарихъ галуку тавуна амукунач.
ДакІан хъанатІани, абур бейкефвал
тукукумна. «Гъар кицІ элукубай
къван чилиз гъил ийиз агакудач»
мисал рикІел гъана.

Вахтар къвез алатна. Гъарма
вичин кеспидал машгъул хъанвай са
нянихъ салаз ФникІан танишар тир
рушни адан стха чпин дахни галаз
атана. ФникІ рушаз вичин къвалал
хъанвай хъипи цІарар такурай
лугъуз пешерик чукунух хъана. Руш



вичел хъуьруьн адаз еке дерт жедай. Гъа и арада ФникІаз рушан ван хъана:

- Дах, ингье а чна лугъузвай афни, аку садра!

ИкІ лагъана, руша ФникІан кьилел алай пеш алудна. Рушан гъил галукъай ФникІак мад къалабулук акатна. Адан умуд мадни экуь хъана, ада кис хъана вилер акъална. И рушан кинер ФникІаз къадарсуз хуш тир. «Гила, якъин, руша зун хутахда», - фикирна ФникІа, салан къуншийрини гъакІ фикирзавай. Диде-къен рикІе хвеш къудгуниз декъикъа вилив хуьз акъвазнавай.

Амма атанвай инсанрик кІусни тади квачир.

- Дах, - гъарайна гадади, - чи афнидин къвал хъипи жезва, ам кьуьзуь жезва гъа!

- Хъипи хъун кьуьзуь хъун туш, зи хва, - жаваб гана дахди, - ам чагъиндив агакъзава.

- Бес ам чна атІун куьззавач?

- Ахътин афни тІуьн гъайиф я, - лагъана дахди.

И гафарал салан агъалияр вири мягътел хъана. Дахди давамарна: «Килиг садра, гъич са кьенцІикни и афнидив къведай афни квач. ГъакІ хъайила ам дигмиш жедалди чна кьенцІел тада».

- Ам чна мус атІуда, дах? — жузуна руша.

- Диде-къен кьурадалди ам чна тада, ахпа килигда чун.

- Акъван гагъда ам чІур жедачни? — жузуна руша ва мад сеферда ФникІан кьилелай гъил алтадна.

- ЧІур жедач ам, дигмиш жеда. Ам чи тумунин афни жеда. Адан тум цана чна чи афнийрин ери артухарда, аквада квез, къведай йисуз чна гъар кьенцІелай и афни вич хътин афнийр кІватІ хъийида.

ИкІ лагъана салай инсанар хъфена.

Вич-вичел хтай диде-къенцІи

ФникІ къужахламишна, шадвиляй дидедай гаф акъатзамачир. Тек са ФникІ хъайи агъвалатдин гъавурда гъеле акъунвачир, ам тажуб хъанвай.

- ФникІ, ви бахтуни гъана!

- Гила сив патахъ рахадайбур лал хъурай!

- Лал хъанвай хътин я, ван-сес амач.

- Чпин гафарихъай чпиз регъуь хъана жеди.

- Регъуь жезматІа абурук намусни кума.

- Бес, чи хулай тумунин афни... им гъеле хъайи кар туш. ФникІан дидедин зегъметар гъавая фенач!..

Сала къалин эхтилат фидалди девдевриз пуд сефер ахварар акуна лугъуда; къаркъу лифер гъуьрчер яна мукариз хтана лугъуда; сегьерар малум хъана, чубарукдин маниди кьепІинавай бала ахварай авудна лугъуда; фад къарагъай гъвечІи руша вичин стхани галаз атана салаз яд гана лугъуда; тІунай акъатай надинж цІарак данади калин нек вири хъвана лугъуда...

И вири вахтунда, ахварай вичин бахтлу уьмуьр тикрар хъийиз ФникІ ширин ахварал алай лугъуда.

*Табасаран чІалай элкъуьрайди
Х. Хаметова я.*





Ша, хважамжам, зи кьепІинал
Бала хуьдай тангар хьиз,
Тара авай гамун чинал
Галтад жезвай кІватІар хьиз.
Чуьхвей цавун чІагура тагъ,
ЦІийи сусан чІул хьана,
Са бахт хьана кьведан уртах,
Разивилин къул хьана.
Ша, хважамжам, зи дидедиз
Яргъал хцин салам хьиз,
ТІурфандилай кьулухъ рикІиз
Рехъ кьалурдай улам хьиз.
Каинатдин уртак сини
ЧІагуррай ви рангари,
Ислягъ хьурай гъетер вири,
КІватІ хьана са суварик.
Шумуд югъ тир чІулав шаршав
Кьежей цавун пай хьана,
Ша, хважамжам, чІагура цав,
Ша ракъинин тай хьана.
ТІебиатдин мешреб я вун,
Хиве кьамир магълубвал.
Чи уьмуьрдин метлеб я вун,
Вун атун я гъалибвал.
Вахтунилай, къуй, алакьрай
ТІебиатдин рангар хуьз
Вун умуд я гъар бейнидин,
Пагъливандин пайгар хьиз.
Девиррин кьепІини даим
Къуй, несилар эчІягърай,
Ша, хважамжам, ракъини ви
Сирлу сачлар эвягърай!



Серг чандиз гзаф менфятлу, жийирлу зат/я

Египетдин лап дегъ заманайрин арифдарри серкикай сагъламвилиз авай менфятдикай кхъена 22 рецепт тунва. Серки сагъаруниз ийизвай таъсир чирун патал хейлин уьлквейрин алимри кыле тухвай ахтармишунрин нетижайри къалурзава. Гъар юкъуз хуьрекдик кутур сад ва кьве силих серки са къадар азарар акатунин вилик пад къазва. Сифтени-сифте хуквадик рак азар акатуникай хуьзва. РикIин азаррин вилик пад къазва, ивидик холестерин тIимиларзава. Серг дявейрин вахтара садакай-садак акатдай азарар чкIизвай дуьшуьшра ишлемишун хъсан яз гысабзава. Серкик квай эфирдин ягълуди жуьреба-жуьре азаррин микробар тергзава.

Сагъламвилин продукт тир серг чи агъалийри, адахъ галай ни себеб яз, тIимил ишлемишзава. Серкинин ни икI галудиз жеда. Серкинилай гуьгъуьнизкъаймахнеда, кIерецрин хвехвер жакъвада, са чашка кофе хъвада, са истикан нек хъвада. Ибурукай гыкI хъайитIани, са продукт гъар садан кIвале жеда. Серкин нидихъай кичIе жемир, серг жезмайкъвангзаф ишлемиша.



ЭЦЯГЪУНАР

– Яд акурла
Катдай Шабан,
Чулав дабан
Я агъдабан.

– Тамум, Тамум,
Дидедик тум.
Нер я битиш,
Иски батіриш.

– Имран, Имран,
Къажгъандин кІан,
Нер я чха
Ха-ха, ха-ха!

– Телли, Телли,
Терс я сейли,
ЧІарар я куш,
Вич гада-руш.

– Шувакъ Къази,
Шандакъ Къази,
Са кур хапа недай Къази,
Къаз акурла шедай Къази.

– Хиве къадач къелетар,
Къушабур я къиметар,
Нер я картуф Эрзидин,
Харчи я кІуф Эрзидин.



Имуча - муча?

Югъди иесдиз авурбур къуллугъ,
Йифиз жедайбур раѠарин къулухъ?

Валчагъ гайи цацарин
Шукур гъизвай цавариз,
Къазва къуьгъуьр ябудай
Ипек алай бубуди.

Къуьдхверар я,
Къулайбур я чамарар,
Гъелекда вун
ДегишайтѠа чкаяр.

Сифте камар неведин
Терсеба я, зверзава.
Биришрикай нуарна
Шад я баде хъверзавай.

Тегъмесханриз, векъериз
Вилив техвей гъамам я.
Цекверизни чѠижериз
Квахъай югъ я, са гъам я.

Гарал къугъваз тѠаратѠар
Гъекъедава къавалар.
Кавалдавай къуьзекар
Ацукънава къаварал.

«Вад къачуна, баде за —
Лугъуз хтул шадзава, —
Къачуз жедай мад завай,
Амма тарсар вад авай.
Гъисабиз зун туш авам
Пака тарсар къуд ава
Къудра сад им къуд, я ман».



ЮНЕСКО-дин чидани? Дуьньядин халкьар шумуд члалал рахазва?

ЮНЕСКО—дин малуматриз килигайла, дуьньяда саки кьве агъзур члал ва нугъат ава. Абурукай виридалайни Минесотадин индейцияр рахазвай чиппева лугъудай члал четин, зегьмет алайди яз гьисабзава. И члала саки ругуд агъзур глаголдин форма ава. Ахпа, и члалалай алатайла, эскимосский ва Китайдин члалар четин, зегьмет алайбур яз гьисабзава. Китайдин члала 50 агъзур иероглиф ава.

Виридалайни простой, регъят члал Гавайский члал я. И члала анжах ругуд согласныйвавадгласныйгъарфарава. Простой тирвиялй, ам тежер къадар четиндини я. Чилел виридалайни гзаф, гегьеншдиз ишлемишзавай члал я. И члалал ирид виш миллион кас рахазва. Ингилис члалал кьве вишни яхцурни цлуд миллион. Индиядин члаларал 280 миллион кас рахазва. Виридалайни секин, михьи члал Гренландияда яшамиш жезвай эскимосар рахазвай члал я. И члала экъуьгъунар,себгунаравач.Виридалайни «Дишегълийрин» члал Доминика лугъудай островда гьалтда. Ина дишегълияр итимар рахадай члалаз ухшар тушиз рахада. Виридалай ажайиб, тажуб жедай члалалди Канардин островдал яшамиш жезвай са группадин инсанар рахазва. Абур уьфтерин куьмекдалди рахада. Дуьньядин члалара «А» гъарф гзаф ишлемишзава. «А» гъарф авачир са члални авач. Гьисабзава хьи, Римда авай Ватикандин библиотекада 1774-1849-йисара кIвалахай кардинал Джузеппе Гостер Меццофанти гзаф члалар чидай кас тир.





ISSN 0206-7978

Кард

5/2018

сентябрь - октябрь

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель

Министерство печати и информации РД.

Регистрационный номер
ПИ №ТУ05-00348 от 01.12.2016 г.
выданный управлением Роскомнадзора
по Республике Дагестан.

Издается с января 1980 г.

Руководитель – главный редактор

Мурад Ахмедов

Редколлегия:

Х. Хаметова (редактор)

А. Кардаш

А. Исмаилов (зам. гл. редактора)

З. Кафланов

К. Акимов

Т. Зургалова (ответ. секретарь)

Художественный редактор З. Даганов

Технический редактор Т. Лузина

Художник номера М. Муталибов

Формат 60x84 ¹/₈.

Уч. изд. л. 3,08.

Уч. печ. лист 3,26.

Бумага офсетная.

Дата выхода в свет 11.10.2018г.

Тираж 474 экз.

Заказ № 259.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии:

367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель:

Государственное бюджетное учреждение
Республики Дагестан «Редакция
республиканских литературных журналов
«Соколенок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:

367000, РД, г. Махачкала,
ул. Даниялова, 55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Лезгинский язык

Индекс: на год - 63338,
на полугодие - 73906.

Цена свободная